

schoon is boven alle andere landen der wereld.

Even aarzel ik, om u de plaats te noemen, waar ik het tweede deel van mijn vacantie vertoefd heb, omdat het helaas gebleken is, dat veel spreken over mooie stukjes natuur de ondergang van die schoonheid geworden is. Dan gaan de menschen er in drommen naar toe en helaas niet ieder gaat de natuur binnen met die stille wijding, waarmee een Gezelle haar opzocht en waarvan zijn bekend versje getuigt :

Mij spreekt de blomme een tale,

Mij is het kruid beleefd,

Mij groet het altemale,

Dat God geschapen heeft. —

Voor velen onzer is ongerepte natuur een onding. De natuur is er, om er in te picnic'en, en een gramfoonplaat af te draaien, om eens lekker lang uit in te liggen, om in te sollen en te rollen, om te bezaaien met doozen en papieren. Nu zijn dat soms heel prettige en genoegelijke bezigheden, waar ik volkomen inkomen kan; maar als er niets anders bijkomt, als er niet bijkomt de eerbied voor het leven, dat God daar geschapen heeft en als dat niet de boventoon krijgt, dan zijn we van ontwijding niet ver meer af.

Daarom aarzel ik om te zeggen, waar ik was, temeer omdat de schadelijke invloed van vorige publicaties al gebleken is.

Ik heb gezegd, de schoonheid der natuur is algemeen bezit; ja, maar de tijdelijke eigenaar heeft den plicht er voor te zorgen, dat die schoonheid dan ook ontzien en geëerbiedigd wordt.

En indien een brok natuur op deze wijze bewaard en beschermd wordt door particulieren of vereenigingen, laten wij daar dan niet op foeteren, maar

liever dat werk steunen. Met het oog daarop beveel ik u zeer aan het werk van de Vereeniging tot behoud van Natuurmonumenten in Nederland en de Nederlandsche Vereeniging tot bescherming van vogels, beide Heerengracht 540, Amsterdam. En nu zijn die heeren wel eens lastig, ik heb dat zelf ook wel ondervonden, maar ze zijn niet onbillijk, en de goeden van wille zullen het begrijpen, dat zonder hun arbeid veel schoons reeds in ons vaderland verloren zou zijn gegaan.

Het stuk grond, waar ik vertoefd heb, is het eiland Rozenburg en wel de westhoek daarvan, het z. g. n. Vogeleiland. Het staat onder bewaking van de Vereeniging tot bescherming van vogels en zoo komt het, dat een argelooze bezoeker daar wel eens een proces-verbaal heeft opgelopen, maar ja, de goeden lijden altijd met de kwaden, en ik hoop, dat gij na hetgeen gij van 't Vogeleiland hooren zult, tot de goeden moogt behooren en het desnoods verdragen zult, wel eens met de kwaden te moeten lijden.

Ik heb daar dertien dagen doorgebracht, gedeeltelijk in gezelschap, gedeeltelijk alleen, aangewezen op het zelf koken van de pot en alles, wat bij een primitieve huishouding behoort. Toen de vlet van Slis ons aan den steiger met onze bagage had afgeleverd, waren wij van de buitenwereld afgesloten door het ruime water van den Nieuwen Waterweg naar het noorden, naar het westen door de zee, en naar het oosten door een afstand van vele uren gaans over vaak moeilijk terrein.

Hier heerschte de stilte. 't Woord stilte heeft een veelomvattenden inhoud. 't Kan benauwend-stil zijn, maar ook verrukkelijk stil. De benauwende stilte, waar

de zakenman over klaagt en de moeder, die haar kind mist, de verrukkelijke stilte, waarin een mensch zich verheugt, die zich teruggetrokken heeft uit het razende leven, dat zijn tempo ieder jaar versnelt. De benauwende stilte, die de mensch met een bezwaard geweten vreest, en de verrukkelijke stilte, waarin de omhoog strevende mensch zichzelf en zijn God zoekt.

't Is stil aan de Beer. Stil, wat wij menschen stil noemen. Ik ben er van overtuigd, dat deze stilte niet haalt bij die van het Zuidpoolijs en ik weet, dat men in 't hartje van Amsterdam stil en vergeten zijn weg gaan kan.

Maar wat wij normaliter stil noemen, dat was het hier. En je kunt je niet voorstellen, dat je toch zoo dicht bij het lawaaierende leven zit. Je hoeft als 't ware maar een hand uit te steken om het te grijpen.

En nu, nu ik er van vertel, nu voel ik, hoe moeilijk het valt om er iets van te zeggen. Want die stilte, die vacantie, die ledigheid is gevuld, gevuld met allerlei gedachten, die een ander meestal niet aangaan of interesseeren; gedachten, die ook onbeheerscht bij jezelf naar boven stijgen en die je ook zelf vaak niet verstaat. Eén van de heerlijke dingen van de eenzaamheid is dat stille gedachtenspel, is dat zich willoos laten wegglijden op den stroom der gedachten, zooals een roeier, die zijn riemen in de dollen laat hangen, zich meevoeren laat naar zee.

Maar die stilte is ook nog op een andere wijze gevuld, gevuld door arbeid, met overtuiging verricht, gevuld met bestudeering van het rijke vogelleven.

De Beer is één van de plekjes langs onze kust, waar in het voorjaar duizenden vogels broeden. Wat zijn we toch gezegend met die lange streep strand en

duin langs de kust van ons land, waar fauna en flora zich nog onbekommerd ontwikkelen kunnen. Of onbekommerd? Indien er niet werd gewaakt, zouden zelfs onze duinen spoedig voor het natuurleven verloren zijn.

In 't voorjaar ben ik er nooit geweest, omdat nu eenmaal mijn vakantie gebonden is aan die mijner schoolgaande kinderen. De geweldige broedperiode heb ik er nooit gezien.¹⁾

Ook in Augustus en September is 't er echter de moeite waard, als de trekvogels er een tijdelijk toevluchtsoord en voedselplaats zoeken, als er een internationaal rendez-vous der vogels gehouden wordt.

Ik zal u al de soorten niet gaan opnoemen, 't zou een ietwat droge opsomming worden, maar ik wil u vertellen van onzen arbeid, onze pogingen om iets van dit vogelleven op de gevoelige plaat vast te leggen. Niet, dat ik vogelfotograaf ben, daarvoor heb ik nu eenmaal te weinig tijd en er zijn er tegenwoordig zooveel goede, dat mijn prentjes vrijwel overbodig zijn. Maar het is een buitengewoon spannende sport, bovendien zijn de plaatjes een aardige herinnering en als er wat werkelijk goeds bij is, kun je er een ander ook nog plezier mee doen.

Vogels fotografeeren op den trek is natuurlijk ander werk dan 't fotografeeren van vogels bij het nest. Bij het laatste heeft men een vast punt, waar de vogels graag terugkeeren, waar hun instinct hen heendrijft en waar dus met de noodige voorzorgsmaatregelen wat te snappen valt, bij het eerste heeft men te maken met vogels, die wel eens kunnen zijn,

---

¹⁾ Zie art. Voor- en najaar op de Beer.

waar gij ze fotografeeren wilt, maar net zoo goed ook ergens anders.

Aan één ding zijn echter ook de vrij rondzwervende vogels gebonden, dat is aan voedsel. En dus is het zaak, plaatsen op te zoeken, waar de vogels graag gaan fourageeren. En dat zijn in de duinen, de duinplassen, vaak door regens gevormd en dus zoetwaterhoudend.

Daar komen graag de witgatjes en de oeverloopertjes, de scholeksters en de kieviten en nog meer ruitergedoe; tureluur, groenpoot- en zwarte ruiter en allerlei soorten kleine vogeltjes: kneuen voorop, die zich te goed doen aan de distelzaden, zoodat het pluus naar alle kanten heen wegzweeft. Maar een meer ongewoon vogeltje komt er ook, n.l. de putter, die misschien wel op de Beer broedt. De putter kennen we het best uit de étalage van den een of anderen vogelwinkel, tenminste vroeger waren ze er altijd te vinden. Ze moesten dan geregeld het kunststukje vertoon van het aan een kettinkje optrekken van hun voer en drinken, een kunststukje, dat me nooit bijster heeft kunnen boeien. Neen, dan zie ik ze liever in 't wild, zooals ze daar onverwacht kwamen aanzetten uit de duindoorns, hun fonkelende kleuren lieten bewonderen en weerspiegelen in 't water, zich baadden; opvlogen, zoodat de rondspetterende druppels parelen werden in de zon en dan op een vliertakje zich gingen zonnen, zich onophoudelijk in de veeren pluizend.

Dit paartje op de Beer was het tweede paartje putters, dat ik ooit van mijn leven in Nederland in 't wild zag. Ik herinner me heel lang geleden, in den voorzomer eens een spannetje gezien te hebben aan den Zwolschen weg onder Kampen. In Zwitserland

zijn ze in sommige streken zoo talrijk als hier de musschen.

Die drinkende, badende vogels waren het wild, dat wij met onze camera's schieten wilden. — De plek is dus opgezocht, waar de vogels gaarne komen en nu wordt in de nabijheid daarvan, half in, half boven den grond een schuilhut gebouwd, die zooveel mogelijk bij het bestaande landschap aanpast, zooveel mogelijk dus lijkt op een zandhoop, of een hoop aangeslibde rommel, of een vlierboschje. Daar binnen in moet echter ruimte genoeg zijn voor een man met een camera. Hij moet er kunnen instellen op zijn matglas, hij moet er platen kunnen verwisselen, hij moet zooveel vrijheid hebben voor zijn handen, dat hij kan afdrukken juist op het moment, waarop hij wil en niet een paar seconden te vroeg, omdat zijn hand in de knellende ruimte per ongeluk op den sluiters drukte of een paar seconden te laat, omdat zijn vingers niet vlug genoeg kunnen werken.

Dat op tijd afdrukken is verder een kwestie van zelfbeheersching. Ge zult misschien denken: een paar uren in zoo'n geheel donkere schuilhut, waarin je je nauwelijks bewegen kunt, is toch geen grapje en moet wel eindeloos lang vallen. — Geen sprake van. De uren vliegen om door de spanning waarin je leeft. — Je zit in je schuilhut. De lens van de camera is voor de opening. Je oog voor een ander klein gaatje. Daar hoor je 't geluid van een oeverlooper. Ja, hij is ingevallen, ergens rechts. Alle spieren verstrakken zich. Zoo straks werd er nog een eigenaardig gevoel bespeurd in den rug en een naderende kramp in de rechterkuit, dat is nu voorbij. Nog even 't toestel geïnspecteerd, ja, alles is in orde. Nu met het heele

---

lichaam gekeken naar rechts. Je bent zoo'n moment enkel oog, anders niet. Is er wat te zien? Ja, warempel, daar komt hij aan, de oeverlooper, treiterig-langzaam, loopt zoo af en toe het water eens in, blijft staan, pikt zich in de veeren, gaat soms een eindje terug, maar komt ondanks alles toch nader. Nu is hij zoo dichtbij, dat hij op het matglas van de reflex zichtbaar wordt. Nú zou ik hem al kunnen nemen. Krampachtig omknel ik het toestel. Het hart klopt in mijn keel, het matglas beslaat van mijn door den neus uitgestooten adem. — — Nu! Neen, nog een klein, heel klein eindje. Als ik hem nu niet neem, kan hij in een oogenblik weg zijn en de kans is misschien voor goed verkeken. Maar ik aanvaard het risico. Nog één stap, nog twee stappen, reng, 't gordijntje van den sluis valt. De oeverlooper is genomen. — — Even ontspant zich alles, even wordt nu hier en daar pijn gevoeld en een gemakkelijker houding opgezocht, maar dan wordt alles weer klaar gemaakt: instrument en mensch voor de volgende mogelijkheid.

Op één van de eerste dagen hadden we een schuilhutje gebouwd aan den witgatplas, omdat ik daar een lepelaar had zien wegvliegen. Die lepelaar moest er op. Zeker een eenzame boemelaar. Later zouden er wel meer komen en zich verzamelen op de Zuidpunt. Maar dat dit individu nu juist in den witgatplas visschen kwam, dat was een bof. Het hutje werd niet te diep, dat liet het waterpeil niet toe en ook niet te hoog, dat liet de betrekkelijk lage duindoornvegetatie niet toe, 't mocht er niet als een toren boven uitsteken. Den eersten dag, dat ik er in zat: geen lepelaar. Den tweeden dag was ik er 's morgens half negen ingekropen. Een kievit, een witgatje, een groenpoot-

ruiter waren al gesnapt; hoe? dat moest nog blijken. De ruimte was toch wel erg benauwd, ik zat met mijn hoofd zoowat op m'n opgetrokken knieën; hooger op kon ik niet, lager evenmin. M'n knieën konden alleen wat heen en weer, zoo af en toe bewoog ik ze naar elkaar toe of van elkaar af en soms gingen ze allebei tegelijk een decimeter naar links of naar rechts. Met veel moeite kon ik m'n hoofd en nek achteruit in de richting van den toegang brengen.

Het was elf uur. Ik moest zien of ik niet een andere houding, tenminste voor een enkel oogenblik, innemen kon. M'n hoofd ging heel langzaam achteruit, m'n rug draaide een halven slag om. Hè, dat was lekker!

Opeens geplas voor me. Een vogel. Hoe ik toen zoo gauw weer in de goede houding ben teruggedraaid, weet ik niet, maar het lukte en het eerste wat ik op het matglas zag, was de lepelaar. Hij liep door den plas, visschende. De beweging van zijn hals stond loodrecht op die van z'n lichaam. Hij vischte dus links en rechts van de lijn, waarin hij liep.

Op dat oogenblik was ik de kluts totaal kwijt. Met bevende handen stelde ik in, zoo snel als 't maar kon en drukte af. Nu deed ik *de stommititeit* van mijn vacantie. Snel wilde ik van plaat wisselen. Nu moesten er foto's gemaakt worden. Maar door mijn zenuwachtigheid maakte ik teveel lawaai en beweging en daar ging ie, de vogel van mijn droomen. In plaats dat ik hem eerst heel kalm tot rust had laten komen en heel voorzichtig van platen verwisseld had. Wie ook wel eens zoo iets heeft mee gemaakt, weet, hoe ik mezelf verwenschte.

De kans is niet teruggekomen, al zat ik uren te wachten. De eenige foto ziet u hier, kop en hals

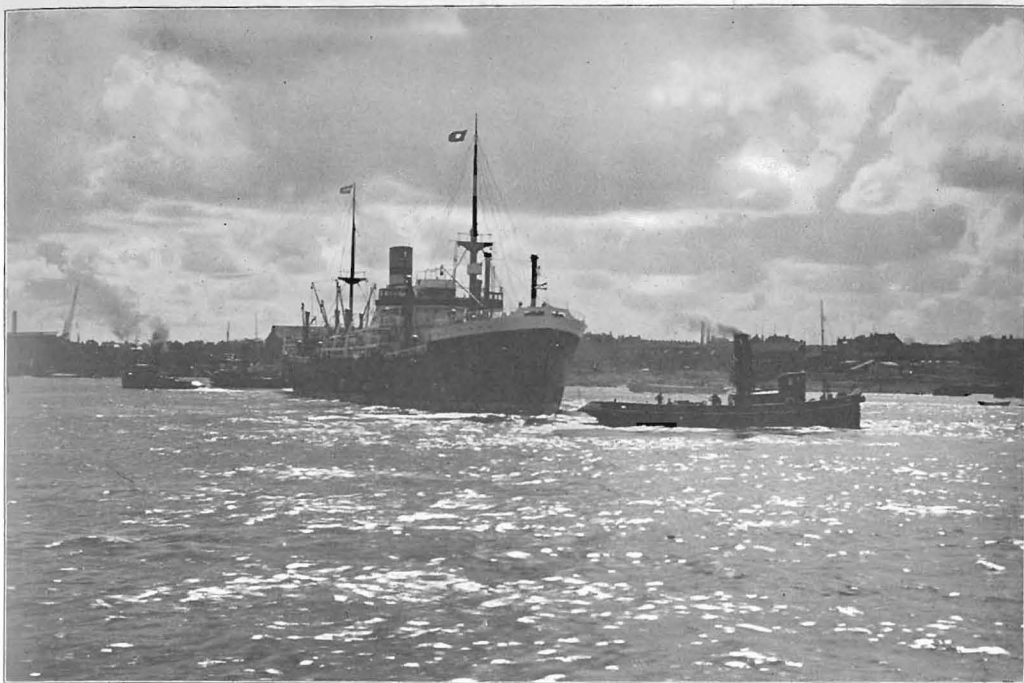

Foto J. I. van Schaick

NIEUWE WATERWEG

DE BEER : WITGATJE

DE BEER : LEPELAAR

konden stukken beter, het geheel is toch wel aardig.

Ik herinner me, hoe we eens met zijn beiden achter een rietscherm zaten aan den oever van een kreek; ieder zat voor zijn eigen kijkgat. We hadden afgesproken, dat de volgende oeverlooper voor mij zijn zou. Daar kwam ie aan, prachtig in 't licht. Hij was binnen 't bereik van de camera van mijn buurman en nu ook van de mijne. „Neem 'm, kerel, neem 'm,” werd er naar me toe gefluisterd. Maar ik nam hem niet, wilde hem nog wat dichterbij hebben. M'n buurman werd zenuwachtig en maakte wanhoopsgebaren, maar ik moest hem nog meer van nabij zien. Eindelijk, toen mijn vriend het van spanning haast niet langer houden kon, reng, daar was de oeverlooper geknipt. Van mijn gezicht stroomde het zweet, en 't was niet enkel van de zon.

Natuurlijk wordt niet iedere vogel een foto, en niet iedere foto een vogel. Het resultaat is vaak bedroevend mager. Maar dat is ook geen hoofdzaak. De sport is vol spanning en de waarnemingen uit de schuilhut zijn allerkostelijkst.

Ik zit er weer in, voor een heelen morgen. Daarnet zijn er een stuk of wat witgatjes langs me heengeslierd, prachtige kleine steltloopertjes, zwart met witte bovenstaartdekveeren, vandaar hun naam. Ze zijn rechts neergestreken. 't Goedje zit altijd rechts, zoodat ik me afvraag, of m'n schuilhut ook teveel naar links zit. Daar worden ze zichtbaar. Het zijn er drie. Ze loopen voedselzoekend door het water. Buiten bereik van mijn camera blijven ze staan. Een steekt den kop in de veeren — en dut. Zijn spiegelbeeld is in 't water helder zichtbaar. Een tweede trekt z'n kop in de schouders en filosofeert en no. 3 doet nu eens een

stapje naar links, dan naar rechts, staat stil, zou wel graag verder willen, maar besluit z'n gezelschap niet in den steek te laten. Ze staan en blijven buiten mijn bereik en ik bijt op m'n lip en mijn voeten draaien in 't zand. Maar dan berust ik. De camera blijft staan en ik geniet van dit heerlijke schouwspel. Aan de overzijde 't lage duin met de lichtende duindoorns, met de donkere plekken van de vlier, waarboven de zaadpluizen van de distel dwarrelen. Vlak voor mij het langgerekte duinplasje en daarin deze drie vogeltjes, uit een ver, vreemd land. Geen geluid verbreekt de stilte, dan zoo af en toe het vinkengeluidje van een overtrekkende kneu of de alarmfluit van een schol-ekster, die, als een Amsterdamsche straatjongen, meent, dat er altijd wat aan de hand is. Dit tafereeltje is niet vastgelegd op de gevoelige plaat, maar het leeft voort in mijn herinnering als een symbool van stilte, van rust temidden van het kloppende, hamerende leven.

De dagen zijn er echter ook, dat de schuilhut leeg blijft en dat we als echte zwervers door het land trekken. — Den avond tevoren wordt een groote portie thee gekookt, 's nachts afgekoeld en 's morgens in veld- en thermosflesschen gedaan. De rugzakken worden omgehangen, de kijker en het fototoestel natuurlijk niet vergeten en zoo gaan we de wijde wereld in. Ons proviand bestaat uit brood en appels. Eerst zwerven we door de duinen, waarover de kieken-dieven laag zweven. We zien hoe er een jong konijntje vervolgt, maar zonder succes. Een enkele buizerd is ook al gearriveerd en de slechtvalk is ook op 't appel. Natuurlijk ontbreekt ook de biddende figuur van de torenvalk niet. We komen zoo langzamerhand op 't strand, het terrein van de plevieren

en de wulpen en de bergeenden, die in groote getalen naar zee drossen, als wij naderen. Hier is het z.g.n. groene strand, omdat het begroeid is met allerlei soort planten, waarvan de zeepostelein wel een van de aantrekkelijkste is. Tusschen die zeepostelein dribbelt het kleine goedje: strandplevier, bontbekplevier, kleine plevier, strandlooper, steenlooper; vlug, elegant, lenig schiet het nu hier, dan daarheen, gaat op de vleugels, strijkt weer neer, jaagt en jacht, roert en rept zich, zwart, wit, grijs, bruin, schiet het door de groene postelein over het gele zand.

Verder naar zee hebben de meeuwen en sterns zich verzameld, de prachtige kluten met hun opgebogen snavel roomen het water af; statig staan in lange rijen de aalscholvers en ginds op een bank liggen de robben zich te zonnen. En over dat alles is de zon, de machtige zon, die zilver tooverft uit de buiken der robben, de vleugels der meeuwen, de glanzende halzen der schollevaarders.

Verder naar 't Zuiden, waar de kust zich naar binnen buigt tegenover Voorne, vormen zich de slikkreeken, waarlangs een zeldzame zultevegetatie zich ontwikkeld heeft. Meer naar binnen is de rietwildernis, die een prachtige schuilplaats biedt om uit te kijken over het water, dat zich daartusschendoor in eeuwige afwisseling van eb en vloed beweegt. Bij eb komen in het slik langs de oevers de reigers en de grutto's en de ruiters en wat niet al hun voedsel zoeken, dan strijkt daar de slechtvalk eens langs, om te zien wat grijpbaar is voor z'n scherpe nagels, dan zwaait de kiekendief over 't riet, wie weet of ook voor hem de disch niet wat oplevert, dan zitten wij er vaak met onze camera's: misschien, dat ook wij buit be-

halen. Het slik geeft voedsel voor mensch en dier.

Na een langen dag keeren wij eindelijk terug. Ontelbare konijnen komen uit hunne holen, spelen, springen, knabbelen, doen en laten wat ze willen, de ransuil gaat op voer uit, de avondkoekoeksbloem ontplooit tegen de donkerte van dichte vlieren haar helderwitte rozetten.

Ons wacht nog 't klaar maken van de middagpot, maar de avond vindt ons, gezeten aan den Nieuwen Waterweg. Zonder woorden, stil, kijken wij uit over het water, waar de prachtige sleepbooten, arbeidsree, uit hun pijpen rook laten wolken, kijken uit naar zee, nu nog slechts een enkele lichtstreep langs de kust. Na den geweldigen dag, waarin Gods stem tot ons sprak in vorm en kleur, in beweging en klank, komt in den avond Gods stem tot ons terug in de sprakeloze stilte.

KLEINGOED IN ONZE TUINEN.

Het is misschien wat onwijs en kinderachtig, om te schrijven over een natuuronderwerp, terwijl zooveel groote en ernstige gebeurtenissen in het leven der menschen van alle kanten onze aandacht vragen.

Maar wanneer heeft men ooit zoo'n trek naar buiten waargenomen, als juist de laatste jaren? En heeft de mensch geen recreatiegelegenheid noodig juist dan, als vragen en zorgen van alle zijden op hem af-